

"יוג'מבו"
כליון עצמי של האנושות

"שבעת הסאמוראים"
הקורבנות היו לשוא

א להכיר: אדם העומד לשנות כליל את יחס הצופה למדיום הקרא קולנוע. הנה האש העתיד לפתח בפניו אפקים חדשים של חיות והתרגשויות, באמצעים שנוכח כי הקהל מזוהן בפניהם ומה שאין הוא יודע אידותם אינו שמה ויזעה. אדם זה עשוי לגרום לצמח המנוכה להיטמר אל מושב הקולנוע ולצבוב את עצמו כדי לחזור למציאות, או להבריחו אחוז בחיכה אל מחוץ לאולם, בשבועה שלעולם לא יחזור אליו.

הא אנו מהפנט, אינו קוסם. הא שפוט במאי קולנוע, אחד כאלפים ורבות הן מהרים את הכוח היוצר מאחורי המצלמה, הסובבת כדי לספק את הרעב לאמצעי התיקורת האמנותי המקובל והנפוץ ביותר של הדור, זהו אקירה קור סאבה. יפאני. 52. כחוש וארוך, גניש ושופע חיות. נהג לחבוש מגבעת הדומה מאוד לכובע הסמבל הישראלי, דבר הגורם לו להיראות יותר כרפתן מגבעת השלושה מאשר אחד מגדולי במאי הקולנוע שקמו איפעם.

זהו הא ש שגילה לעולם, לפני 11 שנה, את הקולנוע היפאני. קולנוע בעל מסורת מפוארת למן שנת 1896, שקצב התפוקה שלו עולה על כל מה שמקובל בכל מדינה אחרת — 535 סרטים בשנה האחרונה, לערך 254 שהפיקה הוליווד. כאשר הוצג או לראשונה סרטו ראשון ב-1907 בפסטיבל בי' תנציה, עמד העולם מוכה התפעלות נוכח מה שנחשב כגילוי היבשת הקולנועית ה' אבודה.

אלא שבי 11 השנים שחלפו מאז, נוכחו רבים כי היה זה מקח יצות. קורוסאבה לא גילה לעולם את הקולנוע היפאני. הוא גלה קולנוע יותר מוגדר יותר מיועד — הקולנוע של אקירה קורוסאבה. כרטיס הביקור שלו, ראשון, הוצג בי' ארץ לפני כעשר שנים. עתה הוא עומד להתגלות לצופה הישראלי במלוא עוצמתו — כרט אחד שלו, שבעת הסאמוראים (ראה מדור קולנוע) מוקרן כבר השבוע בי' ארץ. סרט נוסף, יוג'מבו, יעלה בשבועות הקרובים על המסך. אחריו יבוא סגנונו ובעקבותיהם יבואו ודאי גילויים אחרים של יצירתו, מבין שני תרסרי הסרטים ש'

המופלא השמיני

עריכה, ואכן, תוצאת עבודתו מוכיחה זאת. סיגנון עבודתו המיוחד של קורוסאבה נועד למטרה אחת בלבד: לספר סיפור ולספרו בצורה המרשימה והמדהימה ביותר. כבמאי הוא מעוניין בכוח הפסיכולוגי הטמון במראית. הוא מעוניין בתמונות רק כנושאות השליחות של הרעיון אותו הוא מנסה להביע.

"כל אמן קולנוע אומר רק דבר אחד," טוען קורוסאבה, "אבל הוא חוזר ואומר את אותו הדבר שוב ושוב. אם אתבונן בכנות בסרטי, אני סבור שמה שאני אומר הוא: מדוע אין בני-האדם מסוגלים להיות מאושרים יותר?!"

במשפט זה כלול ההומאניזם המפורסם של קורוסאבה, אותו הוא משתדל לעורר בצופה באמצעי זעזוע חסרי תקדים בקול-ניע. סרטיו ספוגים אכזריות, רשע, מחוות מגעילים וסצינות מזעזעות. אהת התמונות האיומות ביותר ביוג'מבו מראה, למשל, כלב, הנושא בפיו כף יד אדם מפרפרת, אולם אלה הם רק אמצעים פסיכולוגיים, דרכם הוא חוזר לנשמתו של הצופה, כדי לעוררו לאמנה בחיובי ובנאצל שבגנוע ה' אנושי. הטבע האנושי הוא הנושא היחיד המעניין אותו והזוכה לטיפולו.

בשבעת הסאמוראים הוא מנסה להוכיח כה ניתן להשיג כאשר בני-אדם שוכחים את המפריד ביניהם, והוא די ישר עם עצמו כדי להגיע למסקנה שהקורבנות שהם מקריבים — הם בדרך-כלל קורבנות-חינם. בסרט בשם כלב הקש הוא מנסה למצוא את השהה בין ניגודים, במקרה זה בין גנב לשוטר, יוג'מבו שלו הוא, לדעת מבקרים מן המערב, סאטירה על האנושות, שבמו ידיה מביאה על עצמה את כליונה.

אלה הם נושאים מאוד לא אופייניים לקול-ניע היפאני. המחשבה המסתתרת מאחוריהם ואישיותו של הבמאי הם כה מיוחדים במינם, שדרושה צורת הבעה מיוחדת כדי להעלות אותם על הדב — וזהו הקולנוע של אקירה קורוסאבה, המופלא השמיני ה' מתגלה לראשונה במלוא הדרו לצופה היש' ראלי בספור שבועת המופלאים — שבעת הסאמוראים.

דעות. קורוסאבה, שבעצמו כתב תסריטים לפני שעבר לבמאות, יודע תמיד את רצונו ועוזר לתסריטאים שלו להיחלץ מכל מבוך שהם נקלעים אליו. כאשר דנו לראשונה בתסריט של ראשון, למשל, נמצא סיפור העלילה קצר מדי. היה זה קורוסאבה עצמו שהוסיף שני טיפוסים לסיפור ויצר את סצינות הפתיחה והסיום.

בשעת ההסרטה נהג קורוסאבה, או "הקיסר" כפי שמכנים אותו חבריו לעבודה, לבלות את כל זמנו עם צוות השחקנים והמסריטים. "כאשר אני מביים," אני אוכל עם הצוות ארוחת ערב מדי לילה, ועד לשינה אנו דנים בעצות שונות. זוהי השעה הטובה ביותר להנחות את האנשים."

לעולם אין הוא נזף בשחקן. מספרים אודותיו שפעם, בעת שאחד השחקנים הכ' ע סו, פנה קורוסאבה לסוס שעמד מאחור וצרח כלפיו: "אידיוט!"

בניגוד לבמאים אחרים, הוא אינו חושב מעולם על ההמשיכות בשעת הצילומים. הוא סימן על העריכה, אותה הוא מבצע במו ידיו. כל הזמן הוא נמצא בשטח ה' צילומים, מפקח על כל פרט, אינו מוניה אף את הקטן שבהם. אם משהו אינו מניח את דעתו, הוא מוכן לחזור עלו עד בלי סוף, כך, למשל, בשעת הסרטה מצודת קורי העכביש, לא מצאה-חן בעיניו הסצינה בה כוימה נפילת חיצים סביב הגיבור הראשי, המגלים את הגיבור כמעט בכל סר' טיו — טושיירו מיפונה. הוא הורה לשלח חיצים פחד משחקן, כדי להוציא ממנו הבעת פחד אצמיתית.

מדוע איננו מאושרים?

הוא מצלם בדרך כלל סרטים באורך כפול פי עשר מהכמות הדרושה, ומאז הסריט את שבעת הסאמוראים הוא משתמש בטכניקה של צילום אותה סצינה מזוויות שונות, על-ידי כמה מצלמות, אפילו אם תהיה זו סצינה אינטימית ביותר. הוא מאמין ששיטה זו מבטיחה את יצירת ה' אטמוספירה ובחירת הסוץ הנכון בשעת ה'

עמוק בתעשיית הקולנוע לפני שזכה לייצר סרט משלו. קורוסאבה עצמו, יליד טוקיו, שהחל ללמוד בבית-ספר לאמנויות במגמה להיות צייר, היה במשך שבע שנים עוזר במאי (קאצ'ירו יאמאמוטו) לפני שזכה לכך.

החל מסרטו הראשון, אנדת הגיודו, אותו יצר ב-1942, התבלט קורוסאבה בניחוח מוחלט ממסורת הקולנוע היפאני. הוא סרב בחוקף לייצר את הסג' המקובל של ה' סרטים בתעשייה זו. ומאז בילבל באופן קבוע את המבקרים, ולפעמים את הצו' פים, בסרובו ללכת בתלם של הפילוסופיה השלטת בקולנוע היפאני.

מסיבה זו מכנים אותו היפאנים כבמאי "הסחות יפאני" שנויהם, לגביהם הוא מערבי בתפיסותיו, חלוץ במובן היוצר של המלה, מהפכן שהרחיב ובנה מחדש את שפת הקולנוע המקובלת.

קורוסאבה עצמו מתנגד בקיצוניות ל' תואר "מערבי" שמדביקים לו: "לא קראתי ביקורת אחת של מבקר זר שלא ייחס מובנים מסולפים לסרטי. לעולם לא אעשה סרט במיוחד עבור קהל זר. אם לעבודתי אין משמעות לגבי הקהל היפאני, אזי אני, כאמן יפאני, איננו מעוניין בה."

בניגוד לפשטנות של הסרט היפאני ה' ממוצע, הרי סרטיו של קורוסאבה מתוכננים ובעלי אופי אומנותי בולט. כשהוא מנצל חידושים טכניים ודרמטיים הוא משתמש בהם בעיקר כדי להגביר את האפקטים ה' פס כולוגיים שבזירתו.

כדאי לעקוב קצת מקרוב אחרי דרך עבו' דתו של קורוסאבה כבמאי, כדי להבין את אמצעי הביטוי המיוחדים שלו ולאיוה מט' רות הוא מנצל אותן.

ריאליזם קולנוע

קורוסאבה נזופל חלק פעיל בסרט שהוא עומד לייצר, החל מהרגע הרא' שון. הוא נוהג לעבוד עם התסריטאים על כתיבת התסריט. הם יושבים יחד מסביב לשולחן גדול, משוחזים, כותבים, מחליפים

יצר עד כה. לפיכך זהו שם שכדאי ללמוד לבטא כראוי.

יפאני אישי בהחלט

קורוסאבה אינו כוכב שדרך בשמי ה' קולנוע לפתע פתאום. אירגונה המיוחד של תעשיית הקולנוע היפאני בתמונות נוקשות אינו מאפשר, כבתעשיות קולנוע אחרות, גילוי פתאומי של נאונים. בתע' שיה היפאנית חייב אדם לעמול קשה, שנים רבות, כדי להגיע למעמד של במאי סרטים. כיום פעילים ביפאן לא פחות מאשר מאתיים במאי קולנוע. רק תשעה מהם ראו יים לציון מיוחד. כל אחד מהם היה תקוע

1943

כמו רפתן מגבעת השלושה